

Griekse taalleer

Vormleer van het Attisch dialect

Sint-Jan Berchmanscollege. – Antwerpen

1998

Hoofdstuk 1

Het Naamwoord

- § 1 – De verbuiging van het naamwoord [1-9]
- § 2 – De *eerste klasse* van substantieven en adjectieven [10-12]
 - 1. – De substantieven [13-17]
 - 2. – De adjectieven [18-20]
 - 3. – De Attische verbuiging [21-22]
 - 4. – De contracte substantieven en adjectieven [23-26]
- § 3 – De *tweede klasse* van substantieven en adjectieven [27-29]
 - 1. – Consonantstammen
 - 1.1. – Niet-contracte substantieven [30-38]
 - 1.2. – Niet-contracte adjectieven [39-48]
 - 1.3. – Contracte substantieven [49-51]
 - 1.4. – Contracte adjectieven [52]
 - 2. – Stammen op halfklinker [53]
 - 2.1. – Stammen op -υ van het type *ιχθύς* [54]
 - 2.2. – Substantieven met twee stamvormen [56-57]
 - 2.3. – Adjectieven met twee stamvormen [58]
 - 2.4. – Stammen op een tweeklank met -υ [59-63]
- § 4 – Bijzondere paradigm \acute{e} s
 - 1. - Πολύς en μέγας [64-66]
 - 2. – Substantieven [67]
- § 5 – Afgeleide vormen
 - 1. – *Bijwoord* [68-70]
 - 2. – *Trappen* van vergelijking [71-80]
- § 6 – Het *telwoord* [81-84]
- § 7 – De verwijzende en aanwijzende naamwoorden (pro-nomina)
 - 1. – Identiteit is zeker
 - 1.1. – Het systeem van de *persoonlijke voornaamwoorden* – 1ste en 2de persoon
 - 1.2. – Het systeem van de *aan- en verwijzende voornaamwoorden* en de 3de persoon
 - 2. – Identiteit is niet zeker
 - 2.1. – Het systeem van de *vragende voornaamwoorden*
 - 2.2. – Het systeem van de *onbepaalde voornaamwoorden*

§ 1 – De verbuiging van het naamwoord - algemeenheden

1. 1. **GESLACHT** (*genus*). – Een oud onderscheid – **bezield/onbezield** – is in het Grieks bewaard gebleven, b.v. ἄφρων - ἄφρον. Daarnaast is er het onderscheid tussen **mannelijk**, **vrouwelijk** en **onzijdig**, b.v. ὁ ἄφρων δοῦλος - ἡ ἄφρων δοῦλη - τὸ ἄφρον τέκνον. Zie 20, 39, etc.
2. 2. **GETAL** (*numerus*). – Het Grieks onderscheidt **enkelvoud** en **meervoud**. Binnen het meervoud gewoon meervoud en **dualis** (juist 2 items). De dualis komt niet zoveel voor.
3. 3. **NAAMVAL** (*casus*). – Van de acht naamvallen die we van het Indo-europees kennen, heeft het Grieks er vijf bewaard: **nominatief**, **vocatief** en **accusatief**, en **genitief** en **datief**. De functies van ablatief, locatief en instrumentalis werden overgenomen door de *genitief* (*ablatief*) en de *datief* (*locatief* en *instrumentalis*).
4. Van de oude naamvallen zijn nog sporen zichtbaar in een aantal bijwoorden van plaats, waarin oude naamvalsuitgangen bewaard bleven als suffixen (achtervoegsels). Van dergelijke “naamvalssuffixen” heeft *Homerus* (8ste eeuw v.Chr.) nog talloze voorbeelden.
 - a) -θεν: ablatief van verwijdering, als zodanig ook genitief. B.v.: οἴκοθεν - van huis
 - b) -ι, -θι, -ου: locatief (plaats). B.v.: οἴκοι, οἴκοθι - thuis; ποῦ - waar ?
 - c) -φι(ν): instrumentalis of locatief, soms ablatief. B.v.: βίηφι - met geweld
 - d) -δις, -δε, -σε: versterken een accusatief van richting. B.v.: οἰκόνδε, οἴκαδε - huiswaarts, naar huis; ἄλλοσε - naar elders
5. 4. **VERBUIGING** (*declinatie*). – Traditioneel onderscheidt men in het Grieks **drie verbuigingen**, waarvan de *eerste* en de *tweede* de **eerste klasse**, de *derde* de **tweede klasse** van de naamwoorden vormen. Beide klassen zijn duidelijk onderscheiden van elkaar door *een eigen reeks uitgangen*.
6. 5. **OPMERKINGEN**:
 - a) In het **onzijdig** zijn *nominatief*, *vocatief* en *accusatief* aan elkaar gelijk – in het **meervoud** is hun uitgang altijd *-α*. Ook in andere paradigma's vormen deze drie naamvallen een geheel apart, vooral in het enkelvoud (de zgn. “sterke naamvallen”).
 - b) De **dualis** b.v., heeft slechts twee uitgangen: één voor nominatief, vocatief en accusatief, en één voor genitief en datief.
 - c) De uitgang van de **genitief meervoud** is altijd *-ων*.
 - d) In het *meervoud* is de **vocatief** steeds *gelijk aan de nominatief*.
 - e) **PARADIGMA** (*paradigma*). – Zo noemt men een schema dat als basis dient om grammaticaal correcte “eenheden” (woorden, naamvallen, zinnen, etc.) te bouwen. Het is te vergelijken met een formule. Traditioneel wordt in het *paradigma van een substantief* vaak het *bepaald lidwoord* toegevoegd. In deze vormleer ziet het basisschema van een volledig paradigma (drie geslachten, enkelvoud, meervoud en dualis) eruit als volgt; wij hebben het paradigma van het lidwoord zelf genomen (noteer dat $\hat{\omega}$ bij een vocatief *geen vorm van het lidwoord is*):

7. Het bepalend lidwoord

		mannelijk	vrouwelijk	onzijdig
Enkelvoud	N.	ὁ	ἡ	τό
	V.	—	—	—
	A.	τόν	τήν	τό
	G.	τοῦ	τῆς	τοῦ
	D.	τῷ	τῇ	τῷ
Meervoud	N.	οἱ	αἱ	τά
	V.	—	—	—
	A.	τούς	τάς	τά
	G.	τῶν	τῶν	τῶν
	D.	τοῖς	ταῖς	τοῖς
Dual	N./A.	τώ	τώ [τά]	τώ
	G./D.	τοῖν	τοῖν [ταῖν]	τοῖν

Bij *Homerus* vinden wij ook de volgende vormen:

τοῖο (m., onz.)

τοί en ταί

τάων (vr.)

τοῖσι(v) en τῆσι(v)

τοῖν

§ 2 – De eerste klasse van de substantieven en de adjectieven

0.1. – Algemeen

10. De eerste klasse omvat de substantieven en adjectieven waarvan de “stam” eindigt op een *echte klinker*, d.i.: /a/, /e/, /o/. Men deelt deze klasse in als volgt:

1. Stammen op /a/: VROUWELIJK en mannelijk (“**eerste verbuiging**”)
2. Stammen op /o/: MANNELIJK en vrouwelijk, ONZIJDIG (“**tweede verbuiging**”).

De /e/ is een variant van de /o/ (“wisselende themavocaal”), die we op één plaats aantreffen in het paradigma, nl. in de *vocatief enkelvoud*. Er is dus geen aparte groep met een stam op /e/.

11. In de volgende paragrafen volgen wij de traditionele indeling:

1. EERSTE VERBUIGING: *vrouwelijke* substantieven op -η,
lange α, korte α
mannelijke substantieven op -ης,
-ας
2. TWEDE VERBUIGING: *mannelijke* en *vrouwelijke* sub-
stantieven op -ος
onzijdige substantieven op -ov
3. ADJECTIEVEN op -ος, -η/-α, ov
-ος, -ος, -ov

De /o/ en de /e/ wisselen in het Grieks vaak af binnen één stam. We spreken van de **e-trap** en de **o-trap** van de stam.

Dit komt omdat in de uitspraak zeer gemakkelijk tussen /o/ en /e/ gewisseld kan worden. Men hoeft enkel de lippen te strekken (/e/) of te ronden (/o/).

e	◊	o
	a	

12. 0.2 – **Uitgangen** van de eerste klasse¹

- a. Enk. nom. m.: **stam** + ζ
δοῦλο-ς [vgl. *Poplios* – Oud-Latijn voor *Publius*], νεανία-ς
vr.: **stam**
τιμή, γέφυρα, τράπεζα [vgl. *porta*]
onz.: = **acc.**

¹ Toegepaste klankwetten

- Hou er steeds rekening mee dat lange /a/ in het *Ionisch-Attisch* tot *lange* /e/ wordt, die op haar beurt in het *Attisch* na *ι, ε, ρ* weer tot *lange* /a/ wordt (*Dorisch* τιμά > *Ionisch-Attisch* τιμή en *Dorisch, Attisch* véα > *Ionisch* véη).
- De schrijfwijze ov staat eigenlijk voor /oo/, en ει voor /ee/ (uitspraak “op z’n Hollands”)
- Een Grieks woord kan enkel eindigen op een klinker of σ, ν, ρ. M > v en andere medeklinkers vallen weg.
- De halfklinkers (i/j en u/w): klinker (ι of υ) bij een medeklinker en medeklinker (j of f) bij een klinker.
- De f wordt niet meer geschreven, de σ en de j vallen tussen twee klinkers weg, met in het Attisch, contractie.
- N vóór σ valt weg, met als compensatie een verlenging van de voorafgaande klinker.
- In het Latijn worden O tot U, OI en AI tot I, S tussen 2 klinkers tot R (rotacisme).

- b. Enk. voc. m.: (e-trap van de) **stam**
 δοῦλε [vgl. *serve*], νεανία
 vr.: **stam**
 onz.: = **nom.**
- c. Enk. acc. **stam + v** (</m/)
 m.: δοῦλο-ν [vgl. *Luciom* - Oud-Latijn voor *Lucium*], νεανία-ν
 vr.: τιμή-ν, γέφυρα-ν, τράπεζα-ν [vgl. *portam*]
 onz.: δῶρο-ν [vgl. *templum*]
- d. Enk. gen. m./onz.: **stam + *s(j)o** [Vgl. Nederlands *politici*: nu eens /politisi/ dan weer /politisi/]
 *o-σο > o-o > ου δούλου, δώρου, ook: νεανίου
 *o-sjo > o-jjo *Homerus*: ἱπποιο, Πριάμιο
 vr.: **stam + ς**
 τιμή-ς, γέφυρα-ς, τράπεζη-ς [vgl. *pater familias*]
- e. Enk. dat. **stam + *ej**
 m./onz.: ο + ει > ω δούλω, δώρω [vgl. *Numasioi* – Oud-Latijn voor *Numerii* (locatief)]
 vr./m.: α + ει > α/η τιμή, γέφυρα, τράπεζη [vgl. *rosae*], νεανία, πολίτη
- f. Mrv. nom. m./vr.: **stam + ι**
 δοῦλο-ι [vgl. *poploe* – Oud-Latijn voor *populi*], νεανία-ι
 τιμα-ί, γέφυρα-ι, τράπεζα-ι [vgl. *portae*]
 onz.: = **acc.**
- g. Mrv. voc. = **nom.**
- h. Mrv. acc. m./vr.: **stam + *ms > νς**
 o-νς > ους δούλους [vgl. *servos*]
Kreta: υἰόνς, *Lesbos*: νόμοις
 α-νς > ας τιμάς, γέφυρας [vgl. *portas*], νεανίας
Kreta: τιμάνς, *Lesbos*: θύραις
 onz.: **stam + α**
 δῶρα [vgl. *dona*]
- Dit was oorspronkelijk een *collectief* (τὰ σιτα - het graan). Zo staat het werkwoord bij een onderwerp in het *onzijdig meervoud* in de derde persoon *enkelvoud* : Ἡμῖν τὰ δῶρα ἐστίν.
- i. Mrv. gen. m./onz.: **stam + *om > ων**
 δούλων, δώρων (o-ω > ω) [vgl. *deum* = *deorum*]
 vr./m.: **stam + *som > σων** [vgl. *dearum* < **dea-som*]
 α-σων > αων *Ionisch*: θεάων - *Lesbos*: τίμαν (α+ o-klank > α)
 > ων τιμών, γεφυρών, τραπεζών (α-ω > ω)
- j. Mrv. dat. **stam + ισ(ι)**
 m.: δούλοις [vgl. *equis* < **equo-is*]
Ionisch, Lesbos: θεοῖσι, ἵπποισι
 vr.: τιμαῖς, γεφυραῖς, τραπεζαῖς [vgl. *portis* < **porta-is*]
Homerus: πληγήσι, *Lesbos*: πολιταῖσι
 onz.: δῶροις
- k. Dualis nom., voc., acc.: **lange stam**
 m.: δούλω [vgl. *duo, ambo*], Ἄτρεῖδα
 vr.: τιμά, τράπεζα
 onz.: δῶρω
 Dualis gen., dat.: **stam + jiv**
 m./onz.: o-jiv (*Homerus*: ἵπποϊν) > οιν
 δούλοιν, δῶροιν
 vr.: *analogie met m./onz.*
 τιμαῖν, γεφυραῖν

1. – Substantieven van de eerste klasse

1.1. – Stammen op *-a/*

13. 1.1.1. – Vrouwelijke substantieven op *-η* (ή τιμή), *-α* (ή θύρα) [*lange /a/* na *ι,ε,ο*], *-α* (ή θάλαττα)

		<i>-η</i>	<i>lange α</i>	<i>korte α</i>
Enkelvoud	N.	ή τιμ-ή	ή θύρ-α	ή θάλαττ-α
	V.	ὠ τιμ-ή	ὠ θύρ-α	ὠ θάλαττ-α
	A.	τήν τιμ-ήν	τήν θύρ-αν	τήν θάλαττ-αν
	G.	τῆς τιμ-ῆς	τῆς θύρ-ας	τῆς θάλαττ-ης
	D.	τῇ τιμ-ῇ	τῇ θύρ-ᾱ	τῇ θάλαττ-ῃ
Meervoud	N.	αἱ τιμ-αί	αἱ θύρ-αι	αἱ θάλαττ-αι
	V.	ὦ τιμ-αί	ὦ θύρ-αι	ὦ θάλαττ-αι
	A.	τας τιμ-άς	τας θύρ-ας	τας θάλαττ-ας
	G.	τῶν τιμ-ῶν	τῶν θύρ-ῶν	τῶν θάλαττ-ῶν
	D.	ταῖς τιμ-αῖς	ταῖς θύρ-αῖς	ταῖς θάλαττ-αῖς
Dual	N./A.	τὼ τιμ-ά	τὼ θύρ-α	τὼ θάλαττ-α
	G./D.	τοῖν τιμ-αῖν	τοῖν θύρ-αῖν	τοῖν θάλαττ-αῖν

Het Ionisch (*Homerus* en *Herodotus*) kent geen substantieven op *-α* na *ι,ε,ο* (uitgezonderd *ή θεά*). Bij *Homerus* gaat *Ναυσικάα* vlg. *θύρα* en het vrouw. *adj.* *δία* vlg. *θάλαττα*.

Het Ionisch heeft:

1. een *genitief meervoud* op *-έων*, bij *Homerus* ook *-άων*, soms *-ῶν*
2. een *datief meervoud* op *-ησι(ν)*, bij *Homerus* ook op *ης*, soms *-αῖς*

B.v.: *τῶν κουρέων, θεάων, ταῖς κούρησι(ν), θεῆς ἀθανάτησι, ἐν κονίης, ταῖς πέτρης, ...*

14. 1.1.2. – Mannelijke substantieven op *-ης* (ὁ πολίτης) en *-ας* (ὁ νεανίας) [*lange /a/* na *ι,ε,ο*]

		<i>-ης</i>	<i>-ας</i> (na <i>ι,ε,ο</i>)
Enkelvoud	N.	ὁ πολίτ-ης	ὁ νεανί-ας
	V.	ὦ πολίτ-α	ὦ νεανί-α
	A.	τὸν πολίτ-ην	τὸν νεανί-αν
	G.	τοῦ πολίτ-ου	τοῦ νεανί-ου
	D.	τῷ πολίτ-ῃ	τῷ νεανί-ᾱ
Meervoud	N.	οἱ πολίτ-αι	οἱ νεανί-αι
	V.	ὦ πολίτ-αι	ὦ νεανί-αι
	A.	τοὺς πολίτ-ας	τοὺς νεανί-ας
	G.	τῶν πολίτ-ῶν	τῶν νεανί-ῶν
	D.	τοῖς πολίτ-αῖς	τοῖς νεανί-αῖς
Dual	N./A.	τὼ πολίτ-α	τὼ νεανί-α
	G./D.	τοῖν πολίτ-αῖν	τοῖν νεανί-αῖν

Het Ionisch (*Homerus* en *Herodotus*) kent geen substantieven op *-ας* na *ι,ε,ο* (uitgezonderd enkele eigennamen). *Homerus* heeft soms een *nominatief enkelvoud* op *-α* i.p.v. op *-ης*. B.v.: *νεφεληγερέτα Ζεύς, ἱππότα, ...*

Bij *Herodotus* vinden we soms een *accusatief enkelvoud* op *-εα* (2de klasse) i.p.v. *-ην*. B.v.: *τὸν Γύγεα*.

Het Ionisch heeft de *genitief enkelvoud* op *-εω*, bij *Homerus* soms ook *-αο* (soms *-ω*).

B.v.: *τοῦ νεηνίεω, τοῦ δεσπότεω, Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο, Βορέω* [*Βορέας*], *ἐκατηβελέταο ἄνακτος*

Voor *genitief* en *datief meervoud*, zie **13**.

15. 1. De *vocatief enkelvoud* heeft de klinker van de stam (*-η* of *-α*) uitgezonderd bij deze op *-της*, enkele samengestelde woorden en bij enkele eigennamen.

2. Enkele *eigennamen* hebben een *genitief enkelvoud* op *-α* (*lange /a/* uit *-αο*).

1.2. - Thematische stammen op -/o/

16. 1.2.1 - Mannelijke en vrouwelijke substantieven op -ος (ὁ δούλος en ἡ ὀδός)

		mannelijk	vrouwelijk
Enkelvoud	N.	ὁ δούλ-ος	ἡ ὀδ-ός
	V.	ὦ δούλ-ε	ὦ ὀδ-έ
	A.	τὸν δούλ-ον	τὴν ὀδ-όν
	G.	τοῦ δούλ-ου	τῆς ὀδ-οῦ
	D.	τῷ δούλ-ῳ	τῇ ὀδ-ῳ
Meervoud	N.	οἱ δούλ-οι	αἱ ὀδ-οί
	V.	ὦ δούλ-οι	ὦ ὀδ-οί
	A.	τοὺς δούλ-ους	τὰς ὀδ-ούς
	G.	τῶν δούλ-ων	τῶν ὀδ-ῶν
	D.	τοῖς δούλ-οις	ταῖς ὀδ-οῖς
Dual	N./A.	τῷ δούλ-ῳ	τῷ ὀδ-ῳ
	G./D.	τοῖν δούλ-οιν	τοῖν ὀδ-οῖν

Homerus heeft in de genitief enkelvoud, naast de uitgang op -ου, een genitief op -οιο. B.v.: τοῦ θεοῖο, τὴν Πριάμοιο πόλιν, ...

Het *Ionisch* heeft een datief meervoud op -οισι(v). B.v.: τοῖσι θεοῖσιν, οἰωνοῖσι, Δαναοῖσι, ...

Bij *Homerus* vinden we een dualisvorm op -οιν. B.v.: σταθμοῖν ἵπποιν

17. 1.2.2. – Onzijdige substantieven op -ον (τὸ δῶρον)

		onzijdig
Enkelvoud	N.	τὸ δῶρ-ον
	V.	ὦ δῶρ-ον
	A.	τὸ δῶρ-ον
	G.	τοῦ δῶρ-ου
	D.	τῷ δῶρ-ῳ
Meervoud	N.	τὰ δῶρ-α
	V.	ὦ δῶρ-α
	A.	τὰ δῶρ-α
	G.	τῶν δῶρ-ων
	D.	τοῖς δῶρ-οις
Dual	N./A.	τῷ δῶρ-ῳ
	G./D.	τοῖν δῶρ-οιν

Homerus heeft in de genitief enkelvoud, naast de uitgang op -ου, een genitief op -οιο.

Het *Ionisch* heeft een datief meervoud op -οισι(v)

Bij *Homerus* vinden we een dualisvorm op -οιν

1. Θεός heeft als *vocatief enkelvoud* ὦ θεός (niet in *eigennamen*: ὦ Θιμόθεε)
2. Στάδιον heeft in het *meervoud* οἱ στάδιοι naast τὰ στάδια.
Σίτος heeft in het *meervoud* τὰ σῖτα.

2. – Adjectieven van de eerste klasse (mannelijk vlg. δοῦλος, vrouwelijk vlg. τιμή/θύρα of ὀδός, onzijdig vlg. δῶρον

18. 2.1. – Adjectieven met de vrouwelijke vorm op **-η** (ἀγαθός,-ή,-όν) of **-α** (νέος,-α,-ον). Het *Ionisch* heeft enkel een vrouwelijk op **-η** (νήη, zie **13**).

		mannelijk		vrouwelijk		onzijdig	
Enkelvoud.	N.	ἀγαθ-ός	νέ-ος	ἀγαθ-ή	νέ-α	ἀγαθ-όν	νέ-ον
	V.	ἀγαθ-έ	νέ-ε	ἀγαθ-ή	νέ-α	ἀγαθ-όν	νέ-ον
	A.	ἀγαθ-όν	νέ-ον	ἀγαθ-ήν	νέ-αν	ἀγαθ-όν	νέ-ον
	G.	ἀγαθ-οῦ	νέ-ου	ἀγαθ-ῆς	νέ-ας	ἀγαθ-οῦ	νέ-ου
	D.	ἀγαθ-ῶ	νέ-ω	ἀγαθ-ῆ	νέ-α	ἀγαθ-ῶ	νέ-ω
Meervoud	N.	ἀγαθ-οί	νέ-οι	ἀγαθ-αί	νέ-αι	ἀγαθ-ά	νέ-α
	V.	ἀγαθ-οί	νέ-οι	ἀγαθ-αί	νέ-αι	ἀγαθ-ά	νέ-α
	A.	ἀγαθ-ούς	νέ-ους	ἀγαθ-άς	νέ-ας	ἀγαθ-ά	νέ-α
	G.	ἀγαθ-ῶν	νέ-ων	ἀγαθ-ῶν	νέ-ων	ἀγαθ-ῶν	νέ-ων
	D.	ἀγαθ-οῖς	νέ-οις	ἀγαθ-αῖς	νέ-αις	ἀγαθ-οῖς	νέ-οις
Dual	N./A.	ἀγαθ-ῶ	νέ-ω	ἀγαθ-ά	νέ-α	ἀγαθ-ῶ	νέ-ω
	G./D.	ἀγαθ-οῖν	νέ-οιν	ἀγαθ-αῖν	νέ-αῖν	ἀγαθ-οῖν	νέ-οῖν

19. Volgens deze paradigmata worden verboden:

- de bezittelijke adjectieven ἐμός, σός (ἀγαθός), ἡμέτερος, ὑμέτερος (νέος),
- de onbepaalde voornaamwoorden ἕκαστος (ἀγαθός), ἕτερος, οὐδέτερος, μηδέτερος, ἀμφοτέροι en ἐκάτερος (νέος).

20. 2.2. – Adjectieven met vrouwelijke vorm op **-ος** (zie ὀδός) – “adjectieven van twee uitgangen”

Deze adjectieven –meestal gaat het om samengestelde adjectieven- hebben *éénzelfde vorm* voor het *mannelijk* en het *vrouwelijk*. B.v.: ἡ ἀθάνατος [Homerus: ἀθανάτη] θεά, τῆς ἀβάτου ὀδοῦ,...

Er bestaan geen adjectieven met een mannelijke vorm *van de eerste verbuiging* (-ης, -ας, enz. komen wel voor als mannelijke uitgangen, maar dan gaat het om *adjectieven van de tweede klasse*).

3. – De stammen op -ω (“Attische verbuiging”)

21. **3.1.** – De **substantieven** hebben de ω van de stam *in alle vormen*

B.v.: τὸν λαγών, τῷ λαγῷ, οἱ λαγῷ, τοῖς λαγῷς, etc. Maar: τὴν ἔω (de dageraad)

22. **3.2.** – De **adjectieven** zijn van twee uitgangen en hebben dus overal ω, behalve in de nominatief en de accusatief meervoud van het onzijdig: ἴλαα:

B.v.: ἴλεως: nomin. enk. m. en vr. - acc. mv. m. en vr.
 ἴλεων: nomin. enk. onz. - accus. enk. m., vr., onz. - gen. mv.
 ἴλεω: datief enk. m., vr., onz. – nomin. mv. m., vr.

3. – Contracte substantieven en adjectieven van de eerste klasse op -ῆ, -ᾶ, -οῦς en οὔν

23. 3.1.1. – Contracte substantieven op -ᾶ (< -ᾶα) of -ῆ (< ἑα), die tot -ᾶ wordt na ι,ε,ρ. In het Ionisch wordt de contractie niet doorgevoerd.

B.v.: ἡ γῆ Homerus: ἡ γαῖα
 τὰς μνᾶς Ionisch: τὰς μνέας

Deze substantieven worden verbogen volgens ἡ τιμή / ἡ θύρα. Die op -ᾶ hebben dus de -α in alle naamvallen, ook indien ze niet na ι,ε,ρ komt. Voor de rest is er enkel het accent om ze te onderscheiden van de niet-contracte tegenhangers (zie 25).

24. 3.1.2. – Contracte substantieven op -οῦς (< όος of έός) en οὔν (< έον). In het Ionisch wordt de contractie niet doorgevoerd.

B.v.: ὁ πλοῦς Ionisch: ὁ πλόος
 τὸ ὄστοῦν Ionisch: τὸ ὄστέον
 ὁ νοῦς Ionisch: ὁ νόος

De contractie heeft als resultaat een nominatief en een accusatief enkelvoud met -οῦ- i.p.v. -ο-. Voor de rest is er enkel het accent om ze te onderscheiden van de niet-contracte tegenhangers (zie 25).

25. 3.2. – Contracte adjectieven op -οῦς, -ῆ/-ᾶ, -οὔν. In het Ionisch wordt de contractie niet doorgevoerd.

		mannelijk		vrouwelijk		onzijdig	
Enkelvoud	N.	χρῦ-σοῦς	ἄργυ-ροῦς	χρῦ-σῆ	ἄργυ-ρᾶ	χρῦ-σοῦν	ἄργυ-ροῦν
	A.	χρῦ-σοῦν	ἄργυ-ροῦν	χρῦ-σῆν	ἄργυ-ρᾶν	χρῦ-σοῦν	ἄργυ-ροῦν
	G.	χρῦ-σοῦ	ἄργυ-ροῦ	χρῦ-σῆς	ἄργυ-ρᾶς	χρῦ-σοῦ	ἄργυ-ροῦ
	D.	χρῦ-σῶ	ἄργυ-ρῶ	χρῦ-σῆ	ἄργυ-ρᾶ	χρῦ-σῶ	ἄργυ-ρῶ
Meervoud	N.	χρῦ-σοί	ἄργυ-ροί	χρῦ-σαί	ἄργυ-ραί	χρῦ-σᾶ	ἄργυ-ρᾶ
	A.	χρῦ-σοῦς	ἄργυ-ροῦς	χρῦ-σᾶς	ἄργυ-ρᾶς	χρῦ-σᾶ	ἄργυ-ρᾶ
	G.	χρῦ-σῶν	ἄργυ-ρῶν	χρῦ-σῶν	ἄργυ-ρῶν	χρῦ-σῶν	ἄργυ-ρῶν
	D.	χρῦ-σοίς	ἄργυ-ροίς	χρῦ-σαίς	ἄργυ-ραίς	χρῦ-σοίς	ἄργυ-ροίς
Dual	N./A.	χρῦ-σῶ	ἄργυ-ρῶ	χρῦ-σᾶ	ἄργυ-ρᾶ	χρῦ-σῶ	ἄργυ-ρῶ
	G./D.	χρῦ-σοίν	ἄργυ-ροίν	χρῦ-σαίν	ἄργυ-ραίν	χρῦ-σοίν	ἄργυ-ροίν

- De adjectieven *samengesteld* met -πλοῦς en -νοῦς zijn “van twee uitgangen”. Zij hebben in het onzijdig meervoud -οα i.p.v. -α (b.v.: εὔνοα).
- De *verdubbelgetallen* op -πλοῦς zijn “van drie uitgangen”
- Buiten deze twee groepen zijn enkel nog de *stof-* en *kleurnamen* contract.

§ 3 – De tweede klasse van de substantieven en de adjectieven

0.1. – Algemeen

27. De tweede klasse bevat de substantieven en adjectieven waarvan de stam uitgaat of uitging op een *medeklinker* (consonantstammen) of een *halfklinker* (stammen op **j** of **ƒ**). Wij delen ze in als volgt:

1. **Consonantstammen:**
 - a. niet-contracte substantieven en adjectieven (stammen op **occlusief, liquida** of **/nt/**)
 - b. contracte substantieven en adjectieven (stammen die **ooit op /s/ uitgingen**)
2. Stammen op **halfklinker:**
 - c. substantieven met stam in de nultrap (/u/ [en /i/ bij *Homerus* en *Herodotus*])
 - d. substantieven en adjectieven met de stam in twee trappen: **nul trap** (/i/ of /u/) en **e-voltrap** (/ej/ of /ew/)
 - e. substantieven met stam in de voltrap (“**tweeklank**”)

28. 0.2. – Uitgangen van de tweede klasse

<p>Nom. Enk.: m./vr.: - stam ῥήρ, Λητώ</p> <p style="margin-left: 20px;">- verlengde stam ῥήτωρ, πατήρ, ἄφρων, ἀληθής</p> <p style="margin-left: 20px;">- ɣ λαμπάς [θɣ], πᾶς [ɤɣ], ἡδύ-ς, πόλι-ς, βασιλεύ-ς, ἦρω-ς</p> <p>onz.: steeds stam</p> <p style="margin-left: 20px;">σώματ, ἄφρον, τείχος, μέλαν, ἀληθές, ἡδύ</p>	<p>Mrv.: - ες</p> <p>ῥήτορ-ες, ἄφρον-ες, πάντ-ες, ἰχθύ-ες ἀληθεσ-ες > ἀληθεῖς, πολεῖ-ες > πόλεις ἡδεῖ-ες > ἡδεῖς βασιλεῖ-ες > βασιλεῖς</p> <p style="margin-left: 20px;">- α</p> <p>σώματ-α, ἄφρον-α, πάντ-α, μέλαν-α, τειχ- εσ-α > τείχη, ἀληθεσ-α > ἀληθῆ, ἀστεῖ-α > ἄστυ, ἡδεῖ-α > ἡδέα</p>
<p>Voc. Enk.: - stam ῥήτορ, βασιλεῦ - = <i>nominatief</i> φύλαξ</p>	<p>Mrv.: = <i>nominatief</i></p>
<p>Acc. Enk.: m./vr.: -*m > - α na consonant</p> <p style="margin-left: 20px;">ῥήτορ-α, πατέρ-α, πάντ-α ἀληθεσ-α > ἀληθῆ βασιλέῖ-α</p> <p style="margin-left: 20px;">> - v na klinker</p> <p style="margin-left: 20px;">χάρι-ν, ἰχθύ-ν, πόλι-ν, ἡδύν</p> <p>onz.: = nominatief</p>	<p>Mrv.: -*ms > - ας na consonant</p> <p>ῥήτορ-ας, πατέρ-ας, πάντ-ας βασιλέῖ-ας</p> <p style="margin-left: 20px;">> - ɤς na klinker (v valt met compensato- rische verlenging)</p> <p>ἰχθυ-ɤς > ἰχθύς, πολει-νς > πόλεις</p> <p>Mrv.: = nominatief</p>
<p>Gen. Enk.: - ος</p> <p style="margin-left: 20px;">ῥήτορ-ος, πατρ-ός, παντ-ός τειχεσ-ος > τείχους ἀληθεσ-ος > ἀληθοῦς ἡδεῖ-ος > ἡδέος</p>	<p>Mrv.: - ων</p> <p>ῥητόρ-ων, πάντ-ων τειχεσ-ων > τειχῶν ἀληθεσ-ων > ἀληθῶν ἡδεῖ-ων > ἡδέων</p>

Dat. Enk.: -ι

ρήτορ-ι, ἄφρον-ι, ἰχθύ-ι
 τειχεσ-ι > τείχει
 ἀληθεσ-ι > ἀληθεῖ
 ἠδεσ-ι > ἠδεῖ

-σι(ν)

ρήτορ-σι, φύλαξι [k-si], ἰχθύ-σι, βασιλεῦ-σι
 ἄφρον-σι > ἄφροσι [Attisch: /ss/ > /s/]
 τειχεσ-σι > τείχεσι [Attisch: /ss/ > /s/]
 πολεσ-σι > πόλεσι [Attisch: /ss/ > /s/]
 ἠδεσ-σι > ἠδέσι [Attisch: /ss/ > /s/]

Homerus: -(σ)σι(ν) of -εσσι(ν), -εσι(ν)

ποσσί (< ποδ-σι), πόδ-εσσι, πάντ-εσσι,
 πύρ-εσσι
 πολέσ(σ)ι, πολί-εσσι
 ἔπεσ(σ)ι, ἐπέ-εσσι
 ἀνάκτ-εσι

29. 0.3. – In de woordenboeken vind je de nominatief en de genitief enkelvoud. Door de uitgang -ος van de genitief weg te laten vind je de stam die voor de rest van de vormen wordt gebruikt.

B.v.: ἡ γυνή, genitief: γυναικός ⇒ accusatief meervoud: τὰς γυναῖκας
 τό πρᾶγμα, genitief: πράγματος ⇒ datief enkelvoud: τῷ πράγματι

Dit geldt niet voor de substantieven op -ος, -ους (τὸ τεῖχος)
 -ις, -εως (ἡ πόλις)
 -ευσ, -εως (ὁ βασιλεύς)

Dit geldt evenmin voor de contracte naamwoorden en enkele speciale gevallen.

1. - De consonantstammen van de tweede klasse

30. 1.1. - Niet contracte substantieven: stam op -λ, -ν, -ρ (liquida)
 -ντ
 -β, -π, -φ (labiaal)
 -δ, -τ, -θ (dentaal)
 -γ, -κ, -χ (gutturaal)

		ὁ ρήτωρ	ἡ λαμπάς	τὸ σῶμα
Enkelvoud	N.	ὁ ρήτωρ	ἡ λαμπάς	τὸ σῶμα
	V.	ὦ ρήτορ	ὦ λαμπάς	ὦ σῶμα
	A.	τὸν ρήτορ-α	τὴν λαμπάδ-α	τὸ σῶμα
	G.	τοῦ ρήτορ-ος	τῆς λαμπάδ-ος	τοῦ σώματ-ος
	D.	τῷ ρήτορ-ι	τῇ λαμπάδ-ι	τῷ σώματ-ι
Meervoud	N.	οἱ ρήτορ-ες	αἱ λαμπάδ-ες	τὰ σώματ-α
	V.	ὦ ρήτορ-ες	ὦ λαμπάδ-ες	ὦ σώματ-α
	A.	τοὺς ρήτορ-ας	τὰς λαμπάδ-ας	τὰ σώματ-α
	G.	τῶν ρήτορ-ων	τῶν λαμπάδ-ων	τῶν σώματ-ων
	D.	τοῖς ρήτορ-σι(ν)	ταῖς λαμπάσι(ν)	τοῖς σώμασι(ν)
Dual	N./A.	τῷ ρήτορ-ε	τῷ λαμπάδ-ε	τῷ σώματ-ε
	G./D.	τοῖν ρήτορ-οιν	τοῖν λαμπάδ-οιν	τοῖν σώματ-οιν

Homerus Heeft -οιν
 i.p.v. -οιν.